

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

Rogaland fylkeskommune

Opplæringsavdelingen

BOKMÅL

Fylkeskommunale retningslinjer for vurdering 2011

FORORD

Formålet med de fylkeskommunale retningslinjene om vurdering er todelt:

For det første skal de tjene som veiledning for lærerne i vurderingsarbeidet, og de skal bidra til at elever og foresatte vet hvilke rettigheter og plikter elever har når det gjelder vurdering.

For det andre skal retningslinjene bidra til at det blir en mest mulig rettferdig og likeverdig vurdering av elever ved alle de fylkeskommunale videregående skolene i Rogaland.

Vi håper retningslinjene vil tjene sin hensikt og virke avklarende både for elever og lærere.

Presentasjonen er bygd opp slik at det først vises til lovtekst og forskrift ved sitat i en ramme. Deretter følger fylkeskommunens presiseringer og utdypinger.

Stavanger, mai 2011.

Magne Nesvik
fylkesdirektør for opplæring

Joar Loland
seksjonssjef for opplæring i skole

Innhold

1. Ny forskrift.....	4
2. Rett til vurdering.....	4
3. Formålet med vurdering.....	5
4. Grunnlaget for vurdering i fag...	5
5. Karakterer i fag.....	6
6. Underveisvurdering.....	7
7. Dialog om annen utvikling.....	8
8. Sluttvurdering.....	9
9. Elever med IOP og vurdering...	10
10. Vurdering i orden og i atferd.....	11
11. Varsling.....	13
12. Eksamen.....	13
13. Klage på vurdering.....	16

1. Ny forskrift til opplæringslova høsten 2009

De fylkeskommunale retningslinjene er laget innenfor rammene av nasjonale bestemmelser i opplæringslova og i forskrift til samme lov. Rogaland fylkeskommune har som skoleeier et selvstendig ansvar for å presisere ytterligere hvordan disse nasjonale bestemmelsene skal praktiseres i vårt fylke.

Retningslinjene er oppdatert i tråd med kapittel 3 om individuell vurdering i den nye forskriften som ble gjort gjeldende fra 1. august 2009, og de endringene som trådte i kraft 1. august 2010.

Som grunnlag for fylkets utfyllende retningslinjer brukes rundskriv Udir – 1 – 2010 som gir fortolkninger og nærmere utdypinger av enkeltbestemmelsene i det nye kapittel 3. Udir skriver at hensikten med rundskrivet er at det skal være et oppslagsverk for tolkning av forskriftens paragrafer.

2. Rett til vurdering.

Elever i videregående skole har rett til vurdering i skolearbeidet sitt. Det står både i opplæringslova og i forskriften:

Opplæringslova

§ 3-4. Innhold og vurdering i den videregående opplæringa

Departementet gir forskrifter om vurdering av elevar, lærlingar, lærekandidatar, ... om klage på vurderinga, om eksamen, om fag- og sveineprøve og om dokumentasjon. ...

Elevane, lærlingane og lærekandidatane skal vere aktivt med i opplæringa.

Undervisningspersonalet skal tilretteleggje og gjennomføre opplæringa i samsvar med læreplanar gitt etter lova her. ...

Forskrift til opplæringslova

§ 3-1. Rett til vurdering

... elevar, lærlingar og lærekandidatar i offentleg videregående opplæring har rett til vurdering etter reglane i dette kapitlet. Retten til vurdering inneber både ein rett til undervegsvurdering og sluttvurdering og ein rett til dokumentasjon av opplæringa.

Det skal vere kjent for eleven, lærlingen og lærekandidaten kva som er måla for opplæringa og kva som blir vektlagt i vurderinga av hennar eller hans kompetanse.

Det skal og vere kjent for eleven kva som er grunnlaget for vurdering og kva som blir vektlagt i vurdering i orden og åtfærd.

3. Formålet med vurdering

Forskrift til opplæringslova

§ 3-2. Formålet med vurdering

Formålet med vurdering i fag er å fremje læring undervegs og uttrykkje kompetansen til eleven, lærlingen og lære kandidaten undervegs og ved avslutninga av opplæringa i faget. Vurderinga skal gi god tilbakemelding og rettleiing til elevane, lærlingane og lære kandidatane.

Undervegs vurdering skal brukast som ein reiskap i læreprosessen, som grunnlag for tilpassa opplæring og bidra til at eleven, lærlingen og lære kandidaten aukar kompetansen sin i fag.

Sluttvurderinga skal gi informasjon om kompetansen til eleven, lærlingen og lære kandidaten ved avslutninga av opplæringa i faget.

Formålet med vurdering i orden og i åtferd er å bidra i sosialisering prosessen til eleven, skape eit godt psykososialt miljø og gi informasjon om eleven sin orden og åtferd.

Undervegs vurdering og sluttvurdering skal sjåast i samanheng for å betre opplæringa. Kunnskap om elevens, lærlingens og lære kandidatens utvikling i fag, orden og åtferd gjennom undervegs vurdering gir læraren grunnlag for å fastsetje standpunktkarakter i fag, orden og åtferd.

4. Grunnlaget for vurdering i fag

Forskrift til opplæringslova

§ 3-3 Grunnlaget for vurdering i fag

Grunnlaget for vurdering i fag er dei samla kompetansemåla i læreplanane for fag...

I vurderinga i fag skal ikkje føresetnadene til den enkelte, fråvær, eller forhold knytte til ordenen og åtferda til eleven, lærlingen eller lære kandidaten trekkjast inn....

Eleven, lærlingen og lære kandidaten skal møte fram og delta aktivt i opplæringa slik at læraren og instruktøren får grunnlag til å vurdere eleven, lærlingen og lære kandidaten sin kompetanse i faget.

Læreren og instruktøren skal leggje til rette for at han eller ho får eit tilstrekkeleg grunnlag for å vurdere kompetansen til eleven, lærlingen og lære kandidaten, slik at den retten eleven, lærlingen og lære kandidaten har etter § 3-1, blir oppfylt. Stort fråvær eller andre særlege grunnar kan føre til at læraren ikkje har tilstrekkelig grunnlag for å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter.

Utfyllende retningslinjer:

Ved sluttvurderingen/standpunktvurderingen skal elevens kompetanse vurderes i forhold til alle kompetansemålene i læreplanen for faget. Kompetansemålene må ses i sammenheng. Det er ikke i tråd med forskriften å fastsette en standpunktkarakter på grunnlag av et utvalg av kompetansemålene.

Paragrafen understreker at elev og lærer sammen har ansvar for at det foreligger grunnlag for vurdering i faget. I den nye teksten er rekkefølgen endret slik at elevens plikter nå nevnes først. Dermed blir det delte ansvaret for vurderingsgrunnlaget enda tydeligere.

Forskriften pålegger eleven en aktivitetsplikt for at han skal få vurdering. Eleven har plikt til å møte til og delta *aktivt* i opplæringen og dermed bidra til at læreren har grunnlag for vurdering. Aktiv deltakelse og medvirkning i opplæringen er en nødvendig forutsetning for vurdering.

Formuleringen *læreren skal så langt råd er, skaffe vurderingsgrunnlag* er fjernet og erstattet av at læreren skal leggje til rette for at eleven har mulighet til å vise kompetansen sin slik at læreren får tilstrekkelig grunnlag for vurdering.

Vurderingen i fag skal uttrykke den faglige kompetansen, og andre forhold skal ikke trekkes inn som grunnlag for vurderingen. Fravær kan ikke vurderes i seg selv. Dersom en elev har høyt fravær, kan det føre til at læreren ikke har grunnlag for å vurdere eleven. Det ligger til læreren å avgjøre om grunnlaget er tilstrekkelig, og det er også læreren som avgjør om eleven skal få tilbud om ekstra vurdering. Når det foreligger fare for manglende vurderingsgrunnlag, må læreren prøve å få et grunnlag for vurdering. Det gjelder særlig for elever med langvarig sykdom.

Uttrykket "planlagte vurderingssituasjoner" er tatt ut av teksten for å tydeliggjøre at alle vurderingssituasjoner kan brukes som grunnlag for vurdering. Vurderingen er en del av opplæringen i faget, og læreren kan vurdere elevens kompetanse på ulike måter.

I mange fag er det i Rogaland fylkeskommune utarbeidet konkretiseringer av læreplanmålene med vurderingskriterier, som felles rammer for skolene for videre lokalt læreplanarbeid.

5. Karakterer i fag

Forskrift til opplæringslova

§ 3-4. *Karakterer i fag m.v.*

Frå 8. årstrinn og i vidaregåande opplæring skal vurdering også givast med talkarakterar. Det skal brukast talkarakterar på ein skala frå 1 til 6. Berre heile talkarakterar skal brukast.

Utfyllende retningslinjer:

Bestemmelsen om at det bare skal brukes hele karakterer, gjelder for karakterer til halvårsvurdering og/eller standpunktvrdering.

6. Underveisvurdering

Forskrift til opplæringslova

§ 3-11 Undervegsvurdering

Undervegsvurdering skal brukast som ein reiskap i læreprosessen, som grunnlag for tilpassa opplæring og bidra til at eleven, lærlingen og lærekandidaten aukar kompetansen sin i fag, jf. § 3-2. Undervegsvurderinga skal gis løpande og systematisk og kan vere både munnleg og skriftleg.

Undervegsvurderinga skal innehalde grunnleggjande informasjon om kompetansen til eleven, lærlingen og lærekandidaten og skal givast som meldingar med sikte på fagleg utvikling.

Eleven, lærlingen og lærekandidaten har minst ein gong kvart halvår rett til ein samtale med kontaktlæraren eller instruktøren om sin utvikling i forhold til kompetansemåla i faga. Samtalen kan gjennomførast i samband med halvårsvurderinga utan karakter, jf. § 3-13 ....

Læraren skal vurdere om eleven har tilfredsstillande utbytte av opplæringa, jf. opplæringslova § 5-1 og § 5-4. ...

§ 3-12 Eigenvurdering

Eigenvurderinga til eleven, lærlingen og lærekandidaten er ein del av undervegsvurderinga. Eleven, lærlingen og lærekandidaten skal delta aktivt i vurderinga av eige arbeid, eigen kompetanse og eiga fagleg utvikling ....

§ 3-13 Halvårsvurdering i fag for elevar

Halvårsvurdering i fag er ein del av undervegsvurderinga og skal syne kompetansen til eleven i forhold til kompetansemåla i læreplanverket. Ho skal også gi rettleiing om korleis eleven kan auke kompetansen sin i faget.

Det skal bli gitt halvårsvurdering utan karakter gjennom heile grunnopplæringa.

Frå 8. årstrinnet skal eleven ha halvårsvurdering utan karakter og halvårsvurdering med karakter. Halvårsvurderinga med karakter skal gi uttrykk for den kompetansen eleven har nådd ut frå det som er forventa på tidspunktet for vurderinga.

I vidaregåande opplæring skal halvårsvurdering gjennomførast midt i opplæringsperioden på kvart årstrinn. I fellesfag ... skal elevane også ha halvårsvurdering med karakter på slutten av opplæringsåret dersom faget ikkje blir avslutta, jf. læreplanverket.

§ 3-16 Kravet til dokumentering av undervegsvurderinga

Frå 8. årstrinnet skal alle elevar kvart halvår få halvårsvurdering med karakter i fag og i orden og i åtferd dokumentert skriftleg. Fråvær skal også dokumenterast kvart halvår.

Det skal kunne dokumenterast at undervegsvurdering er gitt, jf. § 3-11 til § 3-15.

Utfyllende retningslinjer:

Hovedmålet for all undervegsvurdering er at den skal fremme læring. Faglæreren skal gi eleven grunnlagt informasjon om kompetansen hans og veiledning om hvordan han kan øke kompetansen i faget.

Det at vurderingen skal gis "løpende og systematisk" innebærer at den må "være en kontinuerlig del av opplæringen og prege måten opplæringen gjennomføres på." (Udir – 1 – 2010, side 24). Undervegsvurderingen må være en integrert del av undervisningen/opplæringen i faget. Den skal foregå i samtaler, i muntlige tilbakemeldinger til eleven, og på grunnlag av prøver, innleveringer eller andre avtalte arbeidsoppgaver. Undervegsvurderingen gir læreren den informasjonen som er nødvendig for å tilpasse opplæringen best mulig til den enkelte elev.

Minst én gang pr halvår har eleven rett til en faglig samtale med kontaktlæreren. Før samtalen må kontaktlæreren få informasjon fra faglærerne slik at han har en samlet oversikt over elevens kompetanse og utvikling i de ulike fagene. Denne oversikten danner grunnlaget for veiledning til eleven. Det er kontaktlæreren som har ansvaret for fagsamtalen, men dersom skolen finner det formålstjenlig, kan rektor delegere gjennomføringen til en eller flere faglærere.

Eleven skal ikke bare motta tilbakemeldinger fra læreren, han skal også selv delta i vurderingen. Elevens egenvurdering er en del av undervegsvurderingen, og hensikten er å øke elevens prestasjoner i faget ved at han får et mer bevisst forhold til sin egen læring. Den har ikke betydning for sluttvurderingen som skal gjøres av faglærer.

Undervegsvurderingen skal munne ut i en halvårsvurdering. I fellesfag som går over flere år, skal det være halvårsvurdering, ikke standpunktavurdering, ved slutten av skoleåret fram til det året faget blir endelig avsluttet. Dette gjelder kroppsøving, norsk, fremmedspråk og historie i studieforbereidende utdanningsprogram, kroppsøving, norsk og engelsk på yrkesfag. Bare karakterer som skal føres på vitnemålet, er standpunkt-karakterer.

Det er krav om at halvårsvurderingen med karakter skal dokumenteres skriftlig. Halvårsvurdering med karakter skal føres inn i SkoleArena. Halvårsvurdering uten karakter blir gitt i faglige kommentarer, meldinger og skriftlig og/eller muntlig veiledning.

7. Dialog om annen utvikling

Forskrift til opplæringslova

§ 3-8 Dialog om annen utvikling

Eleven, lærlingen og lære-kandidaten har rett til jamleg dialog med kontaktlæreren eller instruktøren om sin utvikling i lys av opplæringslova § 1-1, generell del og prinsipp for opplæringa i læreplanverket.

Utfyllende retningslinjer:

Samtale om annen utvikling skal ikke være en del av vurderingen i fag eller i orden eller i atferd. Samtalen skal knyttes til de overordnede målene med opplæringen og til læreplanverkets generelle del.

Eleven kan få oppfylt retten til en slik "elevsamtale" ved å møte til kontaktlærertimer og delta i de samtalene med kontaktlærer som skolen legger til rette for. Tid til dette skal ikke gå på bekostning av tida til opplæring i fag.

8. Sluttvurdering

Forskrift til opplæringslova*§ 3-17 Sluttvurdering i fag*

Sluttvurderinga skal gi informasjon om kompetansen til eleven, lærlingen og lærekandidaten ved avslutninga av opplæringa i fag i læreplanverket, jf. § 3-3.

Sluttvurderingar i vidaregåande opplæring er standpunktkarakterar, eksamenskarakterar og karakterar til fag-/sveineprøve og kompetanseprøve.

Sluttvurderingar er enkeltvedtak og kan påklagast etter reglane i kapittel 5.

§ 3-18 Standpunktkarakterar i fag

Standpunktkarakterar er karakterar som blir gitt ved avslutninga av opplæringa i fag, jf. læreplanverket, og som skal førast på vitnemålet.

Standpunktkarakteren må baserast på eit breitt vurderingsgrunnlag som samla viser kompetansen eleven har i faget, jf. § 3-3. Eleven skal ha høve til å forbetre kompetansen sin i faget inntil standpunktkarakteren er fastsett. Eleven skal bli gjort kjend med kva det er lagt vekt på i fastsetjinga av hennar eller hans standpunktkarakter.

... Rektor har ansvaret for at faglærer set standpunktkarakter. Dersom rektor er i tvil om reglane for fastsetjing av standpunktkarakter er følgde, kan rektor krevje ei ny fagleg vurdering før karakterane blir fastsette og førte.

Utfyllende retningslinjer:

Faglærer må gjøre eleven kjent med kompetansemålene i faget og hva som vektlegges ved fastsettelsen av standpunktkarakteren, se også § 3-1.

Mens underveisvurderingen skal fungere som en del av selve opplæringen, skal sluttvurderingen dokumentere hvor høy kompetanse eleven har oppnådd, men de to formene for vurdering må ses i sammenheng. Gjennom underveisvurderingen får læreren oversikt over elevens kompetanseutvikling, og dermed kan standpunktkarakteren ved avslutningen av opplæringen settes på et bredt grunnlag, jf. § 3-2. Standpunktkarakteren skal likevel ikke være et matematisk gjennomsnitt av tidligere karakterer i faget.

Eleven skal ha mulighet til å forbedre kompetansen sin fram til standpunktkarakteren blir satt. Skolen legger til rette slik at eleven får oppfylt sin rett innen en praktisk gjennomførbar ramme.

Etter den nye forskriften skal det settes standpunktkarakter bare for det høyeste nivået i fag. For gjennomgående fag skal det gis halvårsvurdering etter Vg1 og Vg2, se side 8.

Dersom en elev står i fare for ikke å få karakter (til halvårs- og/eller standpunktvurderingen) , skal det varsles skriftlig, se punkt 11 om varslings.

9. Elever med individuell opplæringsplan (IOP) og vurdering

Elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, har rett til spesialundervisning.

Opplæringslova

§ 5-5 Unntak frå reglane om innhaldet i opplæringa

Reglane om innhaldet i opplæringa i denne lova og i forskrifter etter denne lova gjeld for spesialundervisning så langt dei passar. For elev som får spesialundervisning, skal det utarbeidast individuell opplæringsplan. Planen skal vise mål for og innhaldet i opplæringa og korleis ho skal drivast.

... Skolen skal kvart halvår utarbeide skriftleg oversikt over den opplæringa eleven har fått, og ei vurdering av utviklinga til eleven. ...

Utfyllende retningslinjer:

Elever som er tatt inn i særinntaket til videregående opplæring, har sakkyndig vurdering som konkluderer med rett til spesialundervisning. Det er fattet et enkeltvedtak hvor det går fram at eleven følger en individuell opplæringsplan, IOP, i ett eller flere fag. For elever med IOP kan det gjøres unntak fra læreplanene for fag slik at eleven har en individuelt tilpasset læreplan med færre mål- og kompetansekrav. Elevene skal ha underveisvurdering og veiledning i forhold til innholdet i den individuelle læreplanen.

Forskrift til opplæringslova

§ 3-17 Sluttvurdering i fag

... Dersom sluttvurdering ikkje er mogleg for ein elev i vidaregåande opplæring, skal eleven ha dokumentasjon ført i samsvar med § 3-45 og § 3-46.

§ 3-18 Standpunktkarakterar i fag

... I dei tilfella der det ikkje er grunnlag for å setje standpunktkarakter, har rektor ansvaret for at det blir fatta enkeltvedtak om at standpunktkarakter ikkje skal bli gitt. For at det skal kunne gjerast enkeltvedtak om å ikkje gi karakter, skal eleven vere varsla, jf. § 3-7.

§ 3-20 Fritak frå vurdering med karakter for elevar med individuell opplæringsplan ... Elevar i vidaregåande opplæring kan ikkje få fritak frå vurdering med karakter sjølv om dei har individuell opplæringsplan i eit fag.

§ 3-45 Kompetansebevis

Kompetansebevis blir skrivne ut som dokumentasjon for vidaregåande opplæring i dei tilfella der vilkåra for å få vitnemål eller fag- og sveinebrev ikkje er oppfylte.

§ 3-46 Føring av karakterar i fag på vitnemål og kompetansebevis

... For elevar i vidaregåande opplæring med individuell opplæringsplan som ikkje gir grunnlag for å fastsetje standpunktkarakter, ..., skal kompetansen til eleven dokumenterast på kompetansebeviset.

Utfyllende retningslinjer:

Elever med IOP kan ikke fritas for vurdering med karakter dersom de skal kunne få standpunktkarakter. Grunnlaget for karaktervurdering skal være de samlede kompetansemålene i læreplanen. Heller ikke for elever med IOP er det adgang til å sette standpunktkarakter bare på grunnlag av noen av kompetansemålene. Elever med IOP der læreplanen avviker fra læreplanen fastsatt i Læreplanverket, skal *ikke* vurderes med karakter, men de skal ha skriftlig vurdering *uten* karakter.

Elever som ikke har vurdering med karakter i ett eller flere fag, får ikke vitnemål, men kompetansebevis.

10. Vurdering i orden og i atferd

Forskrift til opplæringslova

§ 3-2 Formålet med vurdering

... Formålet med vurdering i orden og i atferd er å bidra i sosialiseringprosessen til eleven, skape eit godt psykososialt miljø og gi informasjon om eleven sin orden og atferd.

§ 3-5 Grunnlaget for vurdering i orden og i atferd

Grunnlaget for vurdering i orden og i atferd er knytt til i kva grad eleven opptrer i tråd med ordensreglementet til skolen.

Grunnlaget for vurdering i orden er knytt til om eleven er førebudd til opplæringa, og korleis arbeidsvanane og arbeidsinnsatsen til eleven er. Det inneber mellom anna om eleven er punktleg, følgjer opp arbeid som skal gjerast, og har med nødvendig læremiddel og utstyr.

Grunnlaget for vurdering i åtfærd er knytt til korleis eleven oppfører seg overfor medelevar, lærarar og andre tilsette i og utanfor opplæringa. Det inneber mellom anna om eleven viser omsyn og respekt for andre.

Vurderinga av orden og åtfærd skal haldast åtskild frå vurderinga av eleven sin kompetanse i fag.

I vurderinga i orden og i åtfærd skal det takast omsyn til føresetnadene eleven har. Til vanleg skal det ikkje leggjast avgjerande vekt på enkelthendingar; unntaket er dersom enkelthendinga er særleg klanderverdig eller grov. Fråvær kan føre til nedsett karakter i anten orden eller i åtfærd.

§ 3-15 Halvårsvurdering i orden og i åtfærd for elevar

Halvårsvurdering i orden og i åtfærd er ein del av undervegsvurderinga. Det skal givast halvårsvurdering utan karakter i orden og i åtfærd i heile opplæringsløpet.

I vidaregåande opplæring i skole skal det givast halvårsvurdering med karakter midt i opplæringsperioden på kvart årstrinn. Det skal givast halvårsvurdering med karakter ved slutten av opplæringsåret dersom eleven ikkje avsluttar opplæringa i skole dette opplæringsåret. Når eleven avsluttar opplæringa i skole skal det fastsetjast standpunktkarakter i orden og i åtfærd etter § 3-19.

Kontaktlæraren skal gi halvårsvurdering i orden og i åtfærd i samarbeid med dei andre lærarane til eleven.

§ 3-19 Standpunktkarakterar i orden og i åtfærd

I vidaregåande opplæring skal elevar ha standpunktkarakter når dei avsluttar opplæringa i skole, jf. læreplanverket.

Rektor har ansvaret for at standpunktkarakterar i orden og i åtfærd blir fastsette etter drøfting i møte der lærarane til eleven er til stades. Endelege karakterar i orden og i åtfærd skal fastsetjast etter at opplæringa er avslutta.

Utfyllende retningslinjer:

Skolen må selv definere hvilke forhold som gjelder orden, og hvilke forhold som gjelder atferd.

Vurderingen i orden og i atferd skal knyttes til ordensreglementet. Det er ikke adgang til å vurdere orden eller oppførsel på noe annet grunnlag enn ordensreglementet. Reglementet må derfor være formulert slik at det er egnet som vurderingsgrunnlag.

Paragrafen presiserer at vurderingen av orden og atferd skal holdes atskilt fra vurderingen av fagkompetanse, se også § 3-3.

Elevene skal ha halvårsvurdering i orden og i atferd midt i skoleåret og ved skoleårets slutt hvert år. Først det året de avslutter opplæringen, skal det settes standpunktkarakter i orden og i atferd.

Se også Fylkeskommunal forskrift til ordensreglement.

11. Varsling

Forskrift til opplæringslova

§ 3-7 Varsling

Eleven og foreldre skal varslast skriftleg dersom det er tvil om eleven kan få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i eitt eller fleire fag fordi det ikkje er grunnlag for fastsetjing av karakter.

Eleven og foreldre skal også varslast skriftleg dersom det er fare for at eleven i halvårsvurdering med karakter eller i standpunktkarakter kan få karakteren nokså god (Ng) eller lite god (Lg) i orden eller i åtferd.

Varselet skal givast utan ugrunna opphald. Varselet skal gi eleven høve til å skaffe grunnlag for halvårsvurdering med karakter og standpunktkarakter, eller gi eleven høve til å forbetre karakteren i orden eller åtferd. Etter at eleven har fylt 18 år, skal foreldre ikkje varslast.

Utfyllende retningslinjer:

Forskriften presiserer at det kreves varsel både før halvårsvurdering og før standpunktvurdering. Dersom det er fare for manglende vurdering i fag eller nedsatt karakter i orden eller atferd både til halvårs- og standpunktvurderingen, skal det varsles begge gangene. Det er ikke tilstrekkelig å varsle bare det første halvåret.

12. Eksamen

Bestemmelsene om eksamen står i § 3-25 til § 3-37 i forskriften.

Forskrift til opplæringslova

§ 3-25 Generelle føresegner

Eksamen skal vere i samsvar med læreplanverket.

Læreplanen i det enkelte faget fastset om og eventuelt når i opplæringsløpet det skal vere eksamen i faget.

... Eksamen skal organiserast slik at eleven eller privatisten kan få vist kompetansen sin i faget. Eksamenskarakteren skal fastsetjast på individuelt grunnlag og gi uttrykk for kompetansen til eleven eller privatisten slik denne kjem fram på eksamen.

Utfyllende retningslinjer:

Ved slutten av skoleåret kan eleven bli trukket ut til eksamen i ett eller flere fag som avsluttes med standpunktkarakter det året. Dersom eleven består eksamen, er faget bestått selv om han har 1 (én) i standpunktkarakter. Dersom eleven får 1 (én) til eksamen, har han ikke bestått faget, selv om han har 2 (to) eller bedre i standpunktkarakter.

Reglene er noe annerledes for tverrfaglig eksamen. Dersom en elev har 1 (én) i standpunktkarakter i ett eller flere programfag som inngår i tverrfaglig eksamen, regnes ikke kurset som bestått selv om han består tverrfaglig eksamen. Eleven beholder eksamenskarakteren, men må gå opp til særskilt eksamen i programfaget/fagene eleven har 1 (én) i, for å få bestått.

Dersom en elev ikke får standpunktkarakter i et avsluttende fag, blir en eventuell eksamen eleven har vært oppe til, annullert, og han må ta privatisteksamen i faget. En elev som ikke får standpunktkarakter i ett eller flere programfag som inngår i tverrfaglig eksamen, må ta privatisteksamen i faget og tverrfaglig eksamen.

Tilrettelegging av eksamen:

Forskrift til opplæringslova

§ 3-32 Særskild tilrettelegging av eksamen

Elevar og privatistar med behov for særskild tilrettelegging skal kunne få lagt forholda til rette slik at dei kan få vist kompetansen sin ut frå kompetansemåla i fag i læreplanverket. Tiltaka må vere tilpassa behova til eleven og privatisten så langt råd er.

Tiltaka må ikkje føre til at eleven eller privatisten får fordelar framfor andre som ikkje får tilrettelegging ved eksamen.

... Rektor avgjer etter søknad kva for ordningar som skal nyttast for elevar. Avgjerda til rektor er eit enkeltvedtak som kan påklagast til fylkesmannen. Rektor kan krevje uttale frå ein sakkunnig instans.

Utfyllende retningslinjer:

Dersom det er dokumentert behov for spesiell tilrettelegging på eksamen, kan kontaktlærer/rådgiver hjelpe eleven med å søke om dette. Dette gjelder f. eks. ved lese- og skrivevansker, kronisk sykdom eller funksjonshemninger. Tilretteleggingen kan for eksempel være forlenget eksamenstid. Søknad sendes til rektor.

Ny, utsatt og særskilt eksamen:

Forskrift til opplæringslova

§ 3-25 Generelle føresegner

Fylkeskommunen har plikt til å informere elevar og privatistar i vidaregåande opplæring om kva for reglar som gjeld for ny eksamen, utsett eksamen og særskild eksamen.

Forskrift til opplæringslova

§ 3-33 Særskild eksamen for elever i vidaregåande opplæring

Ein elev som får karakteren 1 i standpunktkarakter i eit fag, har rett til særskild eksamen i faget dersom han eller ho ikkje er trekt ut til eksamen i faget. Det gjeld òg for fag der det ikkje blir halde eksamen ordinært.

Særskild eksamen blir normalt halden samtidig med ny og utsett eksamen.

Forskrift til opplæringslova

§ 3-34 Ny eksamen for elever i vidaregåande opplæring

Ein elev som får karakteren 1 ved ordinær eksamen, har rett til ny eksamen i faget ved første etterfølgjande eksamen. Eleven beheld då standpunktkarakteren i faget. Dersom eleven ikkje går opp til første etterfølgjande eksamen, må han eller ho ta faget som privatist, og standpunktvurderinga i faget fell bort.

Forskrift til opplæringslova

§ 3-35 Utsett eksamen for elever og privatistar i vidaregåande opplæring

Ein elev eller privatist som har dokumentert fråvær ved ordinær eksamen og særskild eksamen, eller ein elev som har dokumentert fråvær ved ny eksamen, har rett til å framstille seg til første etterfølgjande eksamen. Eleven beheld standpunktkarakteren i faget.

Dersom eleven ikkje går opp til første etterfølgjande eksamen, må han eller ho ta faget som privatist, og eventuell standpunktvurdering i faget fell bort.

... Dersom ein elev har rett til utsett eksamen i trekkfag, skal trekkinga av fag gjerast på ny.

Forskrift til opplæringslova

§ 3-26 Melding av elever til eksamen

Elevar i vidaregåande opplæring må sjølve melde seg til ny eksamen, utsett eksamen og særskild eksamen. Meldinga skjer til skolen.

Skolen informerer om oppmeldingsfrister, men **eleven må selv gi skriftlig melding til skolen innen fristen.**

13. Klage på vurdering.

Forskrift til opplæringslova

§ 5-1 Kva det kan klagast på

Det kan klagast på standpunktkarakterar, eksamenskarakterar, karakterar til fag-/sveineprøvar og kompetanseprøve, og realkompetansevurdering. Det kan også klagast på vedtak om ikkje å setje standpunktkarakter.

Utfyllende retningslinjer:

Hvem som kan klage står oppgitt i § 5-2.

Eleven kan skrive klagen selv, eller elevens foresatte kan gjøre det dersom eleven ikke er myndig. Dersom han er myndig og vil at andre skal skrive klagen for seg, må han gi skriftlig fullmakt til det.

Klagefrister se § 5-5

Klagefristen på karakterer er 10 dager etter at eleven har fått resultatet, eller etter at han burde ha gjort seg kjent med resultatet. **Eleven må holde seg orientert om skolens frister for kunngjøring av karakterene.**

En klage på karakter skal være skriftlig. Eleven har rett til å be om begrunnelse for karakteren. Dersom eleven ber om begrunnelse innen fristen på 10 dager, blir klagefristen avbrutt. Når eleven mottar begrunnelsen, har han ny frist på 10 dager dersom han vil klage.

Før eleven klager, bør han kontakte faglærer og be om en begrunnelse for karakteren. Dette gjelder ikke skriftlig eksamen. Eleven skal ha kopi av alle dokumentene som følger klagen.

Klage på standpunktkarakter/manglende standpunktkarakter:

Forskrift til opplæringslova

§ 5-6 Formkrav

Klagen må fremjast skriftleg, og underskrivast av klagaren eller eventuelt ein med fullmakt.

§ 5-12 Klage på standpunktkarakter

Ved klage på standpunktkarakter eller vedtak om ikkje å fastsetje standpunktkarakter kan klageinstansen berre vurdere om gjeldande føresegner om karakterfastsetting er følgde.

Utfyllende retningslinjer:

Klagen sendes til skolen. Den må presisere hva det klages på, og den må begrunnes. Opplæringsavdelingen i Rogaland fylkeskommune har laget et eget skjema til bruk for elever ved klage på standpunktkarakterer. Faglærer redegjør for hvordan karakteren er satt, eller hvorfor karakter ikke er gitt. Rektor gir en uttalelse om skolens saksbehandling. Når det gjelder orden og atferd, skal elevens kontaktlærer og rektor gi uttalelse.

Eleven skal ha kopi av faglærers og rektors uttalelse. Dersom eleven mener det er feil i disse uttalelsene som kan ha betydning for om klagen blir tatt til følge eller ikke, må han straks skrive brev til klageinstansen og påpeke eller dokumentere det han mener er feil.

Klageinstansen skal vurdere om skolen har fulgt gjeldende bestemmelser for karakterfastsetting eller ikke (formelle feil). Klageinstansen kan ikke avgjøre om faglærer har vært "streng med karakteren".

Dersom eleven får medhold i klagen, skal rektor og faglærer diskutere standpunktkarakteren på nytt. Rektor fastsetter endelig karakter. Dersom eleven får medhold i en klage på karakteren i orden eller i atferd, er det klageinstansen som fastsetter endelig karakter.

Når rektor eller klageinstansen har fastsatt endelig karakter, er klagebehandlingen over, og resultatet er endelig. Dersom eleven mener avgjørelsen er feil, kan han bringe saken inn for ombudsmannen for forvaltningen eller gå til sivil søksmål mot fylkeskommunen.

Klage på eksamen – skriftlig, muntlig og praktisk:**Forskrift til opplæringslova***§ 5-9 Klage på karakter til skriftleg eksamen*

... Når det gjeld klage på karakter til skriftleg eksamen, prøver nemnda alle sider ved karakterfastsetjinga. Finn nemnda at karakteren er urimeleg i forhold til eksamensprestasjonen, set ein ny karakter.

Utfyllende retningslinjer:

Ved klage på skriftlig eksamen kan eleven ikke be om begrunnelse for karakteren, men han kan kreve å få se eventuelle retningslinjer som sensorene har brukt ved sensureringen. Eleven har rett til å få kopi av sin egen besvarelse slik at han kan gjøre seg kjent med den. Besvarelsen blir vurdert av en klagenemnd som setter endelig karakter. Klagebehandling kan føre til at karakteren blir satt ned, opprettholdes eller blir satt opp.

Forskrift til opplæringslova

§ 5-10 Klage på karakter ved munnleg eksamen

Ved munnleg eksamen kan det berre klagast på formelle feil som kan ha noko å seie for resultatet.

... Dersom klagaren får medhald i klagen ved munnleg eksamen, skal karakteren annullerast, og klagaren har rett til å gå opp til ny eksamen.

... Gjeld klagen prøve i trekkfag, skal det trekkjast fag på ny.

Utfyllende retningslinjer:

Ved muntlig eksamen kan det ikke klages på karakteren, bare på formelle feil som kan ha hatt betydning for karakteren, for eksempel at eksamen ikke ble gjennomført under forsvarlige forhold. Rektor, sensor og eksaminator gir uttalelse til klageinstansen.

Dersom det gis medhold i klagen, kan eleven velge om han vil gå opp til eksamen på nytt. Gjelder klagen trekkfag, og han vil gå opp på nytt, skal fag trekkes på nytt. Ved ny eksamen skal det være ny ekstern sensor. Ved klager på eksamenskarakteren til tverrfaglig eksamen som skal behandles som klage på muntlig eksamen, må eleven gå opp til ny eksamen dersom klagen tas til følge.

Forskrift til opplæringslova

§ 5-11 Klage på eksamensresultat ved andre, ikkje-skriftlege eksamenar i vidaregåande opplæring

Ved andre ikkje-skriftlege eksamenar enn munnleg eksamen, der det ikkje ligg føre dokumentasjon som kan vurderast av ei klagenemnd, kan det berre klagast på formelle feil som kan ha noko å seie for resultatet. I slike tilfelle skal ein følgje same prosedyren som for munnleg eksamen.

Dersom ein slik eksamen resulterer i dokumentasjon som kan vurderast fagleg av ei klagenemnd, skal ein følgje same prosedyren som for skriftleg eksamen.

Utfyllende retningslinjer:

Klage på praktisk og praktisk-muntlig eksamen behandles som klage på muntlig eksamen.